

KVINDEBLADET

• HVAD VI VIL •

UDGIVET AF

DE SAMLEDE KVINDEFORENINGER.

Nr. 34.

Udgaar hver Søndag. Abonnement 60 Øre
pr. Kvartal foruden Postpenge. Annoncer
pr. Petitlinie eller dens Plads 10 Øre.

København, Søndagen den 21. August 1892.

V. Aargang.

Alle Klager over Uregelmæssigheder i
Bladets Forsendelse bedes indgivet til
det Posthus, hvorfra Bladet udleveres.

Carteller.

En Bog som Dr. A. Fraenkels „Carteller“ maa i vor Tid hilses med Glæde. I vore Dage, hvor ethvert tænkende Menneske grunder paa Løsningen af det sociale Spørgsmaal, er den et betydeligt Bidrag til dybere Tænkning herover.

„Cartelles“ er trods sit vægtige Indhold og mange tekniske Udtryk let at læse og interessant helt igennem. Forfatterens varme Sympati for Arbejdernes berettigede Krav til en mere menneskeværdig Tilværelse vil især i Kvinders Øjne yderligere være en anbefaling for Bogen; thi vi Kvinder, som gennemgaaende har mere Lejlighed til at se ind i de lidendes Hjem, føler ogsaa dybere Nødvendigheden af en Reformation paa det økonomiske Omraade, saaledes, at ikke flittige og flinke unge Mænd og Kvinder maa tigge om Brød ved hvert Maaltid; medens de synker fysisk og moralsk og deres Arbejdsværdier gaar tabt.

Dr. Fraenkel foreslaar ingen Samfunds-omvæltninger i sit Skrift, men mener, at der kan gøres grumme store Fremskridt blot ved at koncentrere Bedrifterne.

Bogen er inddelt i Afsnit, som letter Oversigten over Stoffet og de forskellige Udviklinger af Socialøkonomien.

Til Orientering oplyser Hr. F. først, hvorledes de fleste Samfundsreformatorer altid har taget Sigte paa Afskaffelsen af Privatkapitalismen, som den Anstødssten, der hindrer en lykkelig Tilværelse for Samfundets Individuer. Selv Plato og Oldtidens ældste tænker sig et kommunistisk Fællesskab som den eneste Form for social Lykke. Og skønt de moderne Reformatorer som Karl Marx og Lassalle ikke ønsker Privatejendoms-

retten ophævet, siger dog denne sidste, at dersom Jorden, Kapitalen og Arbejdsproduktet ikke tilhører Arbejderen, kan der ikke være Tale om Løsningen af det sociale Spørgsmaal.

Forfatteren undrer sig ikke herover, thi siger han: „Vi maa spørge, hvorfra kommer det, at nogle mener at kunne leve i Nydelse, medens andre trods det mest anstrængende Arbejde og Flid maa tilbringe Livet under Savn og Lidelse, der ofte gaar saa vidt, at deres Menneskeværd lider derunder.“

„Privatejendomsrettens Ophævelse“, siger Forfatteren, „løser imidlertid ikke Spørgsmaalet; thi det, det gælder om, er at skaffe Underklassen en større og sikrere Indtægt af deres Arbejde og samtidigt betrygge deres personlige Uafhængighed.“

Dette kan ikke ske under Frikonkurrencen; af denne følger Demoralisation med en logisk Nødvendighed og den vil stige, saa længe den fri Konkurrence er den eneste Om sætningsnorm.

Forfatteren ser det første Skridt til en bedre Tingenes Tilstand i Carteltanken i 1890 fra de samlede Bryggerier, som gik ud paa at regulere Produktion og Pris, thi da var det blevet klart, at det var haabløst at fæste Lid til eventuelle Overenskomstets Overholdelse, dersom ikke den individuelle Kamp af Bryggeri mod Bryggeri afløses af Fællesarbejde og — siger Forfatteren videre, „det var ønskeligt, om Industriens Mænd offentligt vil vedkende sig Tilstandene, som de er; thi Skammen ligger ikke i, at vi sammen med hele den øvrige Verden i et Aarhundrede have handlet paa økonomiske Doktriner, men Skammen ligger i, at vi midt i Elendigheden, der er naaet saa vidt, at den raaber til os fra hver en Fedtebod, vi betræder, ikke tør vedkende os, at dette maa der gøres en Ende paa, fordi denne Udvikling

vil moralsk forpeste Menneskeheden, dersom den føres videre.“

Det staar Forfatteren klart, at de Vilkaar, Arbejderen lever under, kræver en snarlig Forandring. Fejlen i Produktionen er, at den er fuldkommen *planløs*. Det er overladt de enkelte Individuer at producere, hvad de vil. I et Nu kan Markedet derfor være overfyldt af en eller anden Vare; Krisen indfinder sig, og Tusinder af Arbejdere er brødløse.

Denne økonomiske Usikkerhed gør Arbejderne sløve for Tanken om en Fremtid, som de med alle Anstrengelser er ude af Stand til at beregne eller gøre noget for. Denne Leven i Nuet drager dem moralsk ned ad.

Naas der der imod Planmæssighed i Produktionen, vil vi komme ud af Anarkiet, og dette kan efter Forfatterens Mening ganske naturligt vokse ud af det bestaaende.

Dr. Fraenkels Styrke ligger i hans Forstaaelse af Menneskeværd, og som Følge deraf ogsaa en sikker Tro paa Mulighed af en menneskeværdig Tilværelse for enhver af Samfundets Individuer. Saaledes mener han ogsaa, at Menneskets Arbejde kan ikke sælges som en almindelig Vare, fordi Arbejdskraften paa det nøjeste hænger sammen med Mennesket selv.

Men den planløse Produktion gør ikke alene Arbejderen lidende; Drifthaveren lider lige saa meget ved denne økonomiske Usikkerhed, og det er netop denne Usikkerhed, der næsten tvinger ham til at udbytte sine Arbejdere.

Hvis man ikke allerede i Forvejen er klar over, at Samfundet er i et økonomisk Vilderede med sig selv, og at der kræves en hurtig Løsning, saa vil man ved Løsningen af „Carteller“ ikke alene blive klar her over, men ogsaa — og hvad der er bedre —